

TÖRTÉNELEM

EMELT SZINTŰ PRÓBAÉRETTSÉGI VIZSGA

JAVÍTÁSI-ÉRTÉKELÉSI ÚTMUTATÓ

2021. február 13.

**STUDIUM GENERALE
TÖRTÉNELEM SEKCIÓ**

1. A feladat Augustus principátusához kapcsolódik.a) *(elemenként 0,5, összesen 2 pont)*

Tisztség sorszáma	Tisztség megnevezése
1.	néptribunus
2.	ensor
3.	consul
4.	dictator

b) Ezzel szeretne volna jelezni, hogy neki nincs teljhatalma / ügyelt a köztársasági formák látszatának fenntartására/ egyeduralmát kívánta vele leplezni *(1 pont)*c) Nem érvényesültek a köztársaság hagyományos elvei, rengeteg tisztséget halmozott fel egyszerre a princeps, ezeket sok-sok éven át betöltve. Köztársasági formába bújtatott egyeduralom volt. *(1 pont)***2. A feladat a középkor kultúrájával kapcsolatos.**a) Az alábbiak közül megemlíti legalább kettőt: autonómiájukat (világi függetlenség, önálló jogrendszer, öngazgatás) a pápától kapták *vagy* többségében egyházi személyek végezték az oktatást (az egyházi tanok és a skolasztika szellemiségében) *vagy* a legnagyobb presztízzsel az egyetemi teológiai végzettséggel járt *(elemenként 1 pont, összesen 2 pont)*b) Bologna, Óbudán, latin, arisztotelészi *(elemenként 0,5 pont)***3. A feladat Szent László és Könyves Kálmán külpolitikájához kapcsolódik.**a) *(elemenként 0,5 pont, összesen 3 pont)*

Szent László	Könyves Kálmán	Mindkettő	Egyik sem
2, 3	5, 6	1	4

b) Egyrészt hozzájárult az Árpád-dinasztia nemzetközi elismertségéhez. Másrészt, ekkoriban kezdték a legendákban kihangsúlyozni, hogy István egyházalapító, ami szimbolikus jelentőséggel bírt a Magyar Királyság pápával szembeni függetlenségét tekintve. *(1 pont)*

4. A feladat a francia abszolútizmus gazdaságpolitikájára vonatkozik.

(elemenként 0,5 pont)

a)

A francia abszolútizmus gazdaságpolitikáját merkantilizmusnak nevezzük, melynek kidolgozója **Colbert** volt, de később számos európai is ország átvette a módszert.

A merkantilizmus célja a pozitív külkereskedelmi mérleg, azaz, hogy a(z) **export** értéke nagyobb legyen, mint a(z) **importé**, és ezáltal nemesfém áramoljon az országba. A belföldön is előállítható termékeket magas behozatali **védővám** terhelte, hogy azok drágák, **versenyképtelen**-ek legyenek a hazai piacon.

Állami adókedvezményekkel támogatták a hazai **manufaktúrák** alapítását.

b) 1. (a gyarmatokról beáramló olcsó nyersanyag) (1 pont)

5. A feladat Zrínyi Miklós törökellenes harcaival kapcsolatos.

a) (elemenként 0,5 pont)

Állítás	Igaz	Hamis
Kezdetben Zrínyi a Habsburg dinasztiától várta a törökök kiűzését.	X	
A téli hadjárat sikereinek köszönhetően, az udvar nádornak jelölte Zrínyi Miklóst.		X
1664-ben a török csapatok hatalmas diadalt arattak a szentgotthárdi csatában, békére kényszerítve ezzel a szövetséges csapatokat.		X
Kanizsa felszabadítását követően I. Lipót Habsburg uralkodó újra békét akart kötni a törökkel, azonban XI. Ince pápa lebeszélte erről.		X

b) Az eszéki híd biztosította a törökök utánpótlását így annak rombolásával a Dráva folyó elszakította egymástól a török kézben lévő magyar és horvát területeket. (1 pont)

c) Azért, mert annak ellenére, hogy a magyarok megsemmisítő vereséget mértek a török seregre, azok megtarthatták a háború során szerzett területeiket, vagyis a Habsburgok egyáltalán nem használták ki a győzelem adta lehetőségeiket.

6. A feladat a 19. század eszméihez kapcsolódik.

a) (elemenként 1 pont)

Liberalizmus	Nacionalizmus	Konzervativizmus	Szocializmus
A	D	B	C

b) A szocializmus nem a felvilágosodás, hanem csak később, az ipari forradalmak hatására jött létre. (1 pont) (Csak megfelelő indoklás esetén adható pont) (egyéb helyes válasz is elfogadható, megfelelő indoklás esetén)

c) Az osztályharcból fakadó proletárforradalomra, az osztályok közti különbségek, előnyök megszüntetésére. (1 pont)

d) keresztényszocializmus (1 pont)

7. A feladat a dualizmuskori magyar társadalomhoz kapcsolódik.

a) 2, 5 (elemenként 1 pont)

b) zsidóság (1 pont)

c) A 19. század második felében Magyarországon is létrejött az ipari polgári társadalom, melynek vezető rétegében felülreprezentált volt a zsidóság. Az agrártársadalom-melynek zömét magyar nemesek alkották-vesztett gazdasági erejéből, vagy akár teljesen elszegényedett (dzsentrik). (1 pont)

8. A feladat a világgazdasági válsághoz és a New Dealhez kapcsolódik (elemenként 0,5 pont)

a) A-1; B-2; C-3; D-1.

b)

Állítás	Igaz	Hamis
A szabadverseny korlátozására nem került sor, mert azt az amerikai nép a liberalizmus és a kapitalizmus csorbításaként élte volna meg.		X
A New York-i tőzsde összeomlása miatt az USA letért az aranyalapról	X	
Az infrastrukturális beruházásoknak és a szociális közmunkáknak köszönhetően rengeteg ember jutott munkához termelő ágazatokban, így az állam hamar talpra tudott állni a válság után.		X
A valódi kilábalást a válságból végül a II. világháborús fegyverkezésből fakadó konjunktúra jelentette.	X	

9. A feladat Magyarország két világháború közötti külpolitikájával kapcsolatos.

a) (elemenként 0,5, összesen 2,5 pont)

Források	Bethlen Istvánhoz köthető	Gömbös Gyulához köthető	Egyikőjükhez sem köthető
A)	X		
B)			X
C)			X
D)	X		
E)		X	

b) A népszövetségi kölcsön felvétele, illetve az ebből fakadó gazdasági növekedés beindulása. (0,5 pont)

c) Azért, mert Magyarország Németországtól várt segítséget revíziós törekvéseinek megvalósításaihoz / Magyarország számára Németország kiemelt kereskedelmi partnere lett, mert Trianon után a környező országok Magyarországot gazdaságilag igyekeztek elszigetelni, és az egyetlen lehetséges kereskedelmi partner Németország volt. (1 pont)

10. A feladat a hidegháborús konfliktusok kialakulásával kapcsolatos.

- a) A jaltai konferencián (1 pont)
- b) (Winston) Churchill (0,5 pont) Churchill a kelet-európai szovjet terjeszkedésre utalt ezzel, a vasfüggöny a két blokkot elválasztó politikai határvonalra utal. (0,5 pont)
- c) Jugoszlávia. Jugoszláviát nem a Vörös Hadsereg, hanem Josip Tito partizán hadserege szabadította fel, ezért tudtak függetlenek maradni. (elemenként 0,5 pont)
- d) 1. (0,5 pont)
- e) Marshall-terv (0,5 pont)

11. A feladat a Kádár-rendszer gazdaságpolitikájával kapcsolatos.

- a) Új gazdasági mechanizmus (0,5 pont)
- b) Az új gazdasági mechanizmus lényege az volt, hogy az állami elemek megtartásával piacgazdasági elemeket vittek a tervgazdaságba, egy bizonyos mértékig engedélyezték a szabadversenyt, engedték, hogy a vállalatok saját maguk döntsenek a termékfejlesztés, az árak és a bérek kérdésben. Ezen tulajdonságok egy hagyományos szocialista rendszerben elképzelhetetlenek. (Egyéb, hasonló válasz is elfogadható) (1 pont)
- c) A Kádári alku az: „Aki nincs ellenünk, az velünk van” mentalitást képviselte, vagyis a hétköznapi ember zavartalanul élhette az életét, mindaddig amíg nem tiltakozik nyilvánosan a rendszer ellen. *Elfogadható még:* Amennyiben a hétköznapi ember elfogadja az MSZMP hatalmát és a szocializmust, úgy az állam célja az életszínvonal állandó növelése, és a nyílt erőszak kerülése (egyéb, hasonló válasz is elfogadható) (1 pont)
- d) Az új rendszer megmutatta, hogy a tervgazdaság nem versenyképes a piacgazdasággal szemben, egyre nagyobb lett a nyomás a társadalom részéről a teljes piacgazdaságra való áttérésre, ezért a szovjet vezetés a reformkísérlet leállítására mellett döntött, hiszen attól tartottak, hogy a reformok politikai változásokhoz is vezethetnek. (lásd Prágai tavasz) (1 pont)
- e) Aláhúzendő: 1966/1967 (0,5 pont)

12. A feladat az állam gazdasági szerepvállalásához kapcsolódik.

- a) (elemenként 0,5 pont)

Állítások	Egészségbiztosítási ellátás	Családi támogatás	Nyugdíjszolgáltatás
Magyarországon az úgynevezett felosztó-kirovó rendszer szerint működik.			X
Egyik fontos eleme a gyermekgondozást segítő ellátás		X	
Magyarország korfája súlyos terhet helyez rá			X
A társadalom legszélesebb rétegét érinti	X		

- b) fiskális/költségvetési politika (1 pont)

13. A feladat a középkori egyházhoz kapcsolódik.*(rövid)*

Műveletek és tartalmak		Pont		
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a középkori szerzetesrendek jellemzőit mutatja be. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2		
Tájékozódás térben és időben	A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi, és a térbeli és időbeli elhelyezéssel alátámasztja a téma kifejtését.	0–2		
	T Rögzíti a bencés rend megalapításának dátumát (529) <i>vagy</i> Kr.u. VI. század és a rend megalapításának helyét: Itália (Monte Cassino) <i>vagy</i> a koldulórendek Nyugat-Európában való elterjedését.	0	1	2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	A vizsgázó helyesen használja a témához kapcsolódó általános, illetve konkrét fogalmakat.	0–4		
	K1 Szakszerűen használja a következő általános és történelmi fogalmakat (pl. regula, generális, kolostor, szerzetes, inkvizíció, koldulórend).	0	1	2
	K2 A kifejtés mondatokból áll, a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0	1	2
Ismeretszerzés, a források használata	A vizsgázó beépíti a válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük.	0–6		
	F1 Rögzíti, hogy a szerzetesrendek rendkívül szigorú szabályrendszer (regula) szerint éltek, és ezzel kapcsolatban megállapítást tesz (pl. mindannyian szüzességi és szegénységi fogadalmat tettek <i>vagy</i> feladataik közé tartozott a tanítás, a betegek ápolása, és a kódexmásolás is, <i>vagy</i> rögzíti, hogy a bencés rend monasztikus szerzetesrend volt).	Rögzítés		
		0	1	
	F2 Rögzíti a második forrás alapján, hogy a 13. század során létrejöttek az úgynevezett koldulórendek és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. Szent Domonkos alapította a Domonkos rendet, melynek egyik feladata az inkvizíció végrehajtása volt, mely nagyban rontotta megítélésüket <i>vagy</i> a koldulórendek neve onnan származik, hogy birtokok híján adományokból tartották fenn magukat).	Megállapítás		
		0	1	2
	Az eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	A vizsgázó feltárja, elemzi és helyesen értékeli az eseményeket alakító tényezőket.	0–6	
E1 Rögzíti a bencés rend jelszavát (Ora Et Labora!) és ennek a jelentését (Imádkozz és dolgozz!) Megállapítja továbbá, hogy a bencés kolostorok általában a városoktól távol épültek, majd a későbbiekben ezeken a területeken hatalmas birtokokra tettek szert. <i>vagy</i> , hogy a bencések sokszor eltértek a krisztusi szegénység eszméjétől <i>vagy</i> a későbbiekben számos rend vált ki a bencésből, amelyek visszatértek Szent Benedek szigorúbb regulájához (pl. ciszterciek és karthauziak).		Rögzítés		
		0	1	
		Megállapítás		
0	1	2		

	E2 Rögzíti, hogy a legmeghatározóbb koldulórend a domonkos és a ferences, majd ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a ferences rendet Assisi Szent Ferenc alapította, céljuk az eretnekmozgalom elleni küzdelem volt <i>vagy</i> a koldulórendek a bencésektől eltérő életmódot éltek, hiszen a városokban laktak, ott folytattak oktatási tevékenységet és lelkipásztorkodást, tehát közelebb voltak az emberekhez.)	Rögzítés		
		0	1	
		Megállapítás		
		0	1	2
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>				
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM				20
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM				10

14. A feladat az Egyesült Államok és Japán konfliktusához kapcsolódik.*(rövid)*

Műveletek és tartalmak		Pont		
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a II. világháború alatt végbemenő amerikai – japán konfliktust mutatja be. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2		
Tájékozódás térben és időben	A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi, és a térbeli és időbeli elhelyezéssel alátámasztja a téma kifejtését.	0–2		
	T Rögzíti a téma egy időbeli elemét (pl. Pearl Harbor elleni támadás: 1941. dec. 7., atombomba Hirosimára: 1945. aug. 6., atombomba Nagaszakira: 1945. aug. 9.) és rögzíti a téma egy térbeli elemét (pl. a konfliktus a csendes-óceáni érdekszférák miatt tört ki, Japán korábban (1931) elfoglalta Mandzsúriát és Kína ellen is háborút indított, Pearl Harbor Hawaii-szigeteki támaszpont volt.)	0	1	2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	A vizsgázó helyesen használja a témához kapcsolódó általános, illetve konkrét fogalmakat.	0–4		
	K1 Szakszerűen használja a következő általános és történelmi fogalmakat (pl. légitámadás, hadüzenet, „békaugrás” hadművelet, fegyverszünet, feltétel nélküli megadás, szövetségesek)	0	1	2
	K2 A kifejtés mondatokból áll, a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0	1	2
Ismeretszerzés, a források használata	A vizsgázó beépíti a válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük.	0–6		
	F1 Rögzíti a szöveg lényegét (pl. 1941. december 7-én japán légitámadás érte az amerikai támaszpontot, Pearl Harbort) és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. Amerika ezután hadat üzent Japánnak, ezzel belépett a II. világháborúba <i>vagy</i> az amerikai közvélemény támogatta a háborúba való belépést)	Rögzítés		
		0	1	
		Megállapítás		
0	1	2		

	F2 Rögzíti a képek lényegét (pl. Az USA 1945. aug. 6-án Hiroshima, aug. 9-én pedig Nagaszaki városok ellen hajtott végre atomtámadást.) és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. Hirohito császár aug. 14-én fegyverszünetet kért <i>vagy</i> az atomtámadás célja a Japán ellenállás megtörése mellett az új fegyver erejének kipróbálása volt <i>vagy</i> az Egyesült Államok ezzel kívánta demonstrálni haditechnikai fölényét a Szovjetunióknak)	Rögzítés		
		0	1	
		Megállapítás		
		0	1	2
Az eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	A vizsgázó feltárja, elemzi és helyesen értékeli az eseményeket alakító tényezőket.	0–6		
	E1 Rögzíti, hogy: miután az USA belépett a háborúba Japán diadalmas 100 napja következett, ahol elfoglalták többek között Malájföldet és Hongkongot <i>vagy</i> Japán döntő vereséget akart mérni az USA flottájára és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. 1942-ben az USA a Midway-szigeteken megállította a japán előretörést, melyet követően az úgy nevezett „békaugrás-hadművelet” keretében foglalták vissza a csendes-óceáni szigetvilágot, melynek csúcspontja az okinavai csata volt.	Rögzítés		
		0	1	
		Megállapítás		
		0	1	2
	E2 Rögzíti, hogy a potsdami konferencián a résztvevők felszólították Japánt a feltétel nélküli megadásra, de ezt Japán figyelmen kívül hagyta <i>vagy</i> aug. 8-án a Szovjetunió is hadat üzent Japánnak, majd ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. 1945. szept. 2-án aláírták a fegyverszünetet és Japán feltétel nélkül megadta magát, ezzel véget ért a II. világháború).	Rögzítés		
		0	1	
		Megállapítás		
		0	1	2
	<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>			
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		20		
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		10		

15. A feladat Bethlen Gábor fejedelemségéhez kapcsolódik.*(hosszú)*

Műveletek és tartalmak		Pont		
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően Bethlen Gábor fejedelemségének, Erdély aranykorának jellemzőit ismerteti. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2		
Tájékozódás térben és időben	A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi, és a térbeli és időbeli elhelyezéssel alátámasztja a téma kifejtését.	0–4		
	T1 Rögzíti a téma egy időbeli elemét, például, hogy Erdély aranykora a XVII. századra tehető <i> vagy </i> hogy Bethlen Gábor fejedelem 1613-1629 között uralkodott.	0	1	2
	T2 Rögzíti, hogy az Erdélyi Fejedelemség az Oszmán Birodalom és a Magyar Királyság között helyezkedett el <i> vagy </i> Bethlen Gábor Gyulafehérvárott hozott létre fejedelmi központot.	0	1	2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	A vizsgázó helyesen használja a témához kapcsolódó általános, illetve konkrét fogalmakat.	0–6		
	K1 Használja a témához tartozó, általános fogalmakat (pl. szultán, fejedelemség, gazdaság, külpolitika, reneszánsz, protestáns, hatalom)	0	1	2
	K2 Használja a témához tartozó konkrét szakkifejezéseket, (pl. monopólium, szuverenitás, vazallus, merkantilista jellegű gazdaságpolitika)	0	1	2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0	1	2
Ismeretszerzés, a források használata	A vizsgázó a forrásokat felhasználja a válaszadáshoz, állításait a források felhasználásával és saját következtetéseivel támasztja alá. (Négy, egymással összefüggő, a téma logikus kifejtését alátámasztó rögzítés és megállapítás.)	0–12		
	F1 Rögzíti, hogy Bethlen Gábor önként engedte át Lippa várát a törököknek, és ezzel kapcsolatban megállapítást tesz, (például „török-bérencnek” nevezték és erővel kellett elfoglalnia a várat a várkapitánytól <i> vagy </i> hogy a fejedelem török segítséggel került hatalomra, de a vazallusi viszonyt névlegessé tudta tenni, így a török szultán a belügyekbe nem szólt bele.)	Rögzítés		
		0	1	
	F2 Rögzíti, hogy Bethlen 1619-ben elfoglalta Kassát és Pozsonyt, és ezzel kapcsolatban megállapítást tesz. (pl. a csehek oldalán kapcsolódott be a 30 éves háborúba a Habsburgok ellen, <i> vagy </i> a magyar rendek királlyá választották, de nem fogadta el, mert a törökök nem egyeztek volna bele a két országrész egyesítésébe).	Rögzítés		
		0	1	
	F3 Rögzíti a forrás alapján, hogy Bethlen Gábor fejedelmi palotát építtetett Gyulafehérvárott és megállapítja, hogy (számos helyről érkeztek mesteremberek az építkezésekhez <i> vagy </i> fejedelmi	Rögzítés		
		0	1	2
				Megállapítás

	könyvtárat hozott létre, támogatta a nyomtatást <i>vagy</i> pompás késő reneszánsz udvartartása volt, amelyre nagy összegeket költött).	0	1	2
	F4 Rögzíti, hogy a táblázat Bethlen Gábor 1628/29-i bevételeinek egy részét tartalmazza, mely a korszakban magas jövedelemnek számított, valamint megállapítja, hogy Bethlen jövedelmeinek többsége a rendektől függetlenül jött be, például vámok, bányák és pénzverés formájában, ez pedig megerősítette a fejedelem befolyását, függetlenségét.	Rögzítés		
		0	1	
		Megállapítás		
		0	1	2
Az eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	A vizsgázó feltárja, elemzi és helyesen értékeli az eseményeket alakító tényezőket.	0–12		
	E1 Rögzíti, hogy Bethlen Gábor támogatta a gazdaságfejlődést, és megállapítja, hogy vámokkal védte a termelést, amelyet merkantilista jellegű intézkedésnek nevezhetünk, mert hasonlított XIV. Lajos pénzügyminiszterének, Colbertnek a későbbi gazdaságpolitikájához, <i>vagy</i> megállapítja, hogy több termékre állami monopóliumot vezetett be a fejedelem (kizárólagos joga volt az eladásra), amelyből nagy bevétele származott.	Rögzítés		
		0	1	
		Megállapítás		
		0	1	2
	E2 Rögzíti, hogy Bethlen támogatta a kultúrát és az oktatást, és megállapítja, hogy protestáns főiskolát alapított Gyulafehérvárott <i>vagy</i> támogatta a tehetséges diákok külföldi tanulmányait (peregrináció) <i>vagy</i> külföldi tanárokat hívott Erdélybe mert úgy gondolta, hogy az oktatás fejlesztése hozzájárul Erdély gazdasági és kulturális fellendüléséhez.	Rögzítés		
		0	1	
		Megállapítás		
		0	1	2
	E3 Rögzíti, hogy Bethlen többször bekapcsolódott a 30 éves háborúba és megállapítja, hogy 1621-ben békét kötött II. Ferdinánddal (Nikolsburgban) a fehérhegyi csatát követően (ahol nem vett részt), <i>vagy</i> megállapítja, hogy II. Ferdinánddal megerősítették a bécsi békét és élete végéig megkapott 7 kelet-magyarországi vármegyét <i>vagy</i> békéiben megerősítette a rendek jogait és növelte a fejedelem bevételeit.	Rögzítés		
	0	1		
	Megállapítás			
	0	1	2	
E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0-3			
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>				
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM				36
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM				18

16. A feladat Magyarország szovjetizálásához kapcsolódik*(hosszú)*

Műveletek és tartalmak		Pont		
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően Magyarország szovjetizálását, a kommunista hatalomátvétel lépéseit mutatja be. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2		
Tájékozódás térben és időben	A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi, és a térbeli és időbeli elhelyezéssel alátámasztja a téma kifejtését.	0–4		
	T1 Rögzíti, hogy Magyarország szovjetizálása 1945-1949 között zajlott vagy 1945-1947 között zajlott az úgynevezett demokratikus kísérlet időszaka, míg 1948-1949 között a diktatúra kiépítésének időszaka.	0	1	2
	T2 Rögzíti, hogy a szovjetizálás az egész kelet-európai régióban végbement, így többek között Magyarországon is.	0	1	2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	A vizsgázó helyesen használja a témához kapcsolódó általános, illetve konkrét fogalmakat.	0–6		
	K1 Használja a témához tartozó, általános fogalmakat (pl: szocializmus, kommunizmus, koalíció, demokrácia).	0	1	2
	K2 Használja a témához tartozó konkrét szakkifejezéseket, (pl: egypártrendszer, szálamitaktika, miniszterelnök, földosztás, államosítás, kékcédulás választás).	0	1	2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0	1	2
Ismeretszerzés, a források használata	A vizsgázó a forrásokat felhasználja a válaszadáshoz, állításait a források felhasználásával és saját következtetéseivel támasztja alá. (Négy, egymással összefüggő, a téma logikus kifejtését alátámasztó rögzítés és megállapítás.)	0–12		
	F1 Az első forrás alapján rögzíti, hogy a magyar kormányt a szovjet vezetésű SZEB ellenőrizte, valamint irányította azt a folyamatot melynek célja Magyarország szovjetizálása volt, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl: A nyugati szövetségesekre való tekintettel, az átalakítás titokban és kis lépésekben történt meg vagy a SZEB hatalmát elsősorban az adta, hogy a Vörös Hadsereg nem vonult ki az országból).	Rögzítés		
		0	1	
	F2 A második forrás alapján rögzíti, hogy az 1945-ös nemzetgyűlési választásokat az FKgP nyerte meg abszolút többséggel, azonban a	Megállapítás		
		0	1	2
F2 A második forrás alapján rögzíti, hogy az 1945-ös nemzetgyűlési választásokat az FKgP nyerte meg abszolút többséggel, azonban a	Rögzítés			
	0	1		

	szovjetek közbenjárása miatt koalíciós kormány alakult, és ezzel kapcsolatban megállapítást tesz (pl.: A kormányban az összes parlamenti párt jelen volt, így nem volt parlamenti ellenzék <i>vagy</i> a miniszterelnök a kispap Tildy Zoltán, majd később Nagy Ferenc lett, <i>vagy</i> annak ellenére, hogy az SZDP és az MKP kevesebb szavazatot kapott mint az FKgP, mégis több minisztériumi tárcát kaptak meg <i>vagy</i> a fontosabb minisztériumi tárcákat (belügy, honvédelem, közlekedés és újjáépítés) az MKP kapta meg).	Megállapítás		
		0	1	2
	F3 A harmadik forrás alapján rögzíti és megmagyarázza a szalámitaktika fogalmát, majd ezzel kapcsolatban megállapítást tesz (pl. a szalámitaktika sikeres volt, hiszen 1947-re az FKgP és a többi demokráciapárti pártok jelentősen meggyengültek)	Rögzítés		
		0	1	2
		Megállapítás		
	0	1	2	
F4 A negyedik forrás alapján rögzíti, hogy a forrás az 1947-es kékcédulás választásokra vonatkozik. Megállapítja, hogy (jelentős mennyiségű csalás jellemezte a választást <i>vagy</i> a választáson nagyrészt adminisztrációs csalás történt, feltehetőleg ellenzéki választópolgárok kizárásával <i>vagy</i> szintén a kommunista párt csalási eszközeinek egyike voltak az úgynevezett kékcédulák, melyek lehetővé tették a birtokosaik számára, hogy akár több helyen is leadják a szavazataikat <i>vagy</i> megállapítja, hogy az MKP a csalások ellenére sem tudott abszolút többséget szerezni a magyar országgyűlésben [mindössze 22%-ot kapott]).	Rögzítés			
	0	1		
	Megállapítás			
	0	1	2	
Az eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	A vizsgázó feltárja, elemzi és helyesen értékeli az eseményeket alakító tényezőket.	0–12		
	E1 A vizsgázó rögzíti a szovjetizálás fogalmát, majd meg is magyarázza annak lépéseit (A Szovjetunióban meghonosított rendszer erőszakos exportálása különböző államokba, vagyis végsősoron egy szocialista, szovjetbarát diktatúra kiépítése) és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ezen folyamatot megelőzte egy úgynevezett „aldemokratikus” időszak, amikor látszólag az országban parlamentáris demokrácia volt, mindaddig, míg a lokális kommunista párt kellőképpen meg nem erősödik.).	Rögzítés		
		0	1	
		Megállapítás		
		0	1	2
E2 A vizsgázó rögzíti, hogy 1947-ben a kommunisták koncepciójában megvadtak Nagy Ferenc magyar miniszterelnököt, és zsarolással elérték, hogy külföldön maradjon,	Rögzítés			
	0	1		

	és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz az új miniszterelnök a névleg kisgazda, valójában kommunista báb Dinnyés Lajos lett).	Megállapítás		
		0	1	2
	E3 A vizsgázó rögzíti, hogy 1948 a fordulat éve volt, mert (pl. létrejön a diktatúra állampártja a, Magyar Dolgozók Pártja, melybe minden pártnak csatlakoznia kellett <i>vagy</i> a demokráciapárti pártok vezető politikusait erőszakkal, zsarolással lemondásra kényszerítették). Megállapítja, hogy ezen lépések következtében megszűnt a demokrácia Magyarországon, egypártrendszer alakult ki, melynek vezetője Rákosi Mátyás volt <i>vagy</i> az ebben a korszakban létrejövő szocialista diktatúra egészen 1989-ig tartott Magyarországon.	Rögzítés		
		0	1	
Megállapítás				
	E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0	1	2
		0-3		
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>				
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		36		
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		18		

17.A feladat az uralkodó és a rendek viszonyához kapcsolódik. (komplex - korszakokon átívelő)

Műveletek és tartalmak		Pont		
Feladatmegértés	A vizsgázó a rendek és a királyok erőviszonyának alakulását mutatja be II. András uralkodásától IV. Béla uralkodásáig. A válasz a forrásrészletek felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel, a vizsgázó az állításait a források és saját ismeretei alapján logikusan és szakszerűen támasztja alá.	0–2		
Tájékozódás térben és időben	A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi, és a térbeli és időbeli elhelyezéssel alátámasztja a téma kifejtését.	0–6		
	T1 Rögzít legalább két lényegi időbeli elemet a témához kapcsolódóan (pl. II. András uralkodása (1205-1235), az Aranybulla kiadása (1222), IV. Béla uralkodása (1235-1270), tatárjárás (1241-1242), I. Károly uralkodása (1308-1342), rozgonyi csata (1312), I. (Nagy) Lajos uralkodása (1342-1382), I. (Nagy) Lajos törvényei (1351)).	0	1	2
	T2 Rögzíti az elemzendő események és jelenségek térbeli vonatkozását (pl.: A Magyar Királyság középkori kiterjedtségét <i>vagy</i> a rendek területi elhelyezkedését <i>vagy</i> kiskirályok területi elhelyezkedését <i>vagy</i> megemlíti legalább két térbeli elemet, például szabad királyi városokat).	0	1	2
	T3 A téma kifejtése során ügyel a kronologikus szerkesztésre.	0	1	2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	A vizsgázó helyesen használja a témához kapcsolódó általános, illetve konkrét fogalmakat.	0–6		
	K1 Használja az alábbi általános fogalmakat (pl. jobbágy, földesúr, vár, nádor, bán, nemes, báró, centralizáció).	0	1	2
	K2 Használja a témához tartozó konkrét szakkifejezéseket, (pl. Aranybulla, ellenállási jog, bandérium, familiaritás, ősiség, háramlás, kilenced, egy és ugyanazon nemesség, szerviens).	0	1	2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0	1	2
Ismeretszerzés, a források használata	A vizsgázó a forrásokat felhasználja a válaszadáshoz, állításait a források felhasználásával és saját következtetéseivel támasztja alá (öt, egymással összefüggő, a téma logikus kifejtését alátámasztó rögzítés és megállapítás).	0–15		
	F1 Rögzíti, hogy az Aranybulla ellenállási záradéka lehetőséget biztosított a főnemességnek	Rögzítés		

az esetben, ha a király nem az Aranybullában foglaltak szerint járt el, és ezzel kapcsolatban megállapítást tesz (pl. az ellenállási záradék volt a nemesség garanciája, hogy a király betartja a bullában foglaltakat <i>vagy</i> a király fegyveresen is kényszeríthető volt az Aranybulla pontjainak betartására).	0	1	
	Megállapítás		
	0	1	2
F2 Rögzíti, hogy IV. Béla a tatárjárás után szakított addigi birtokvisszavételi politikájával (és birtokadományozásba kezdett), és ezzel kapcsolatban megállapítást tesz (pl. a tatárjárás előtt megpróbálta visszaszerezni az apja adományozásai miatt lecsökkent királyi birtokállományt és emiatt konfliktusba keveredett a bárókkal <i>vagy</i> a birtokadományok feltétele lett, hogy a földesúr kövőrat építsen a birtokon <i>vagy</i> a tatárok elleni védekezésben eleinte nem számíthatott a nemesek segítségére népszerűtlen intézkedései miatt).	Rögzítés		
	0	1	
	Megállapítás		
F3 Rögzíti, hogy az 1351. évi törvények megerősítik az Aranybulla nemesi kiváltságait (néhány eltéréssel), és ezzel kapcsolatban megállapítást tesz (kifejt az eltérések közül legalább egyet: a kilenceddel egységesülnek a jobbágyi terhek / az ősiség (aviticitas) értelmében a nemesi birtok csak családon belül öröklődhet / a háramlás (fiscalitas) értelmében, ha nincs, aki örökölné a birtokot, az visszaszáll a királyra / megfogalmazódik az egy és ugyanazon nemesség elve).	Rögzítés		
	0	1	2
	Megállapítás		
F4 Rögzíti, hogy Luxemburgi Zsigmond megalapította a Sárkány Lovagrendet, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a rend megalapításának célja bárói híveinek magához láncolása volt <i>vagy</i> az uralkodó beházasodott a Garai-Cillei ligába, ezáltal rokoni kapcsolatba lépett a nemesség jelentős szereplőivel <i>vagy</i> az előkelő származású főnemesség mellett birtokokat adományozott alacsonyabb sorból származó híveinek is, hogy minden társadalmi réteg támogatását elnyerje).	Rögzítés		
	0	1	
	Megállapítás		
F5 Rögzíti, hogy Hunyadi Mátyás sok esetben csorbította a hagyományos nemesi jogokat és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. Mátyás kísérletet tett a rendi monarchia központosítására, uralkodásának idején csökkentette a rendi hivatalok szerepét <i>vagy</i> bárói címet adományozott nemeseknek, amellyel elérte, hogy támogassák, ám ez a nagymúltú bárókból ellenszenvet váltott ki az uralkodó irányába <i>vagy</i> uralmának második felében hatalmának alapja fokozatosan a hadsereg lett és nem a rendek támogatása).	Rögzítés		
	0	1	
	Megállapítás		
	0	1	2

Az eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	A vizsgáló feltárja, elemzi és helyesen értékeli az eseményeket alakító tényezőket.	0–15		
	E1 Rögzíti, hogy II. András mértéktelenül adományozott birtokokat és ezzel kapcsolatban megállapítást tesz (pl. II. András célja a birtokadományozással a nyugat-európai birtokviszonyok meghonosítása volt <i>vagy</i> létrejött a bárók rétege, bomlásnak indult a királyi vármegyerendszer <i>vagy</i> a bárók megjelenése a hazai birtokosok számára kedvezőtlen <i>vagy</i> II. András 1222-ben kiadta az Aranybullát, melyben korlátozta a birtokadományozást és a tisztségek halmozását <i>vagy</i> az Aranybullában megerősítette a szerviensek jogait, elősegítve ezáltal a köznemesség kialakulását <i>vagy</i> az Aranybullában II. András megerősítette a nemesi adómentességet, ezáltal némileg enyhült a viszony az uralkodó és a nemesek között).	Rögzítés		
		0	1	
		Megállapítás		
	E2 Rögzíti, hogy I. Károly (többnyire a tartományuraktól visszaszerzett birtokokból) honorbirtokokat hozott létre, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a megerősödő királyi hatalom miatt nem volt szüksége a rendek támogatására, így nem hívta össze a rendi országgyűlést <i>vagy</i> a nemesség mellett a városok fejlődését és nagyban elősegítette belpolitikájával <i>vagy</i> megemlíti a rozsgonyi csatát, mely során saját támogatóival szemben is megóvta a városok önállóságát).	Rögzítés		
		0	1	
		Megállapítás		
	E3 Rögzíti, hogy Nagy Lajos idején erősödött meg a bárói réteg <i>vagy</i> lezárult az egységes nemesség létrejöttének folyamata. Ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a bárók megerősödésének oka a birtokadományozás és a király hosszas külföldi tartózkodása volt <i>vagy</i> a király az 1351-es törvények kiadásával a bárók hatalmának túlsúlyát igyekezett megelőzni, <i>vagy</i> ezen törvények által vált a magyar társadalom is rendi szerkezetűvé).	Rögzítés		
		0	1	
		Megállapítás		
	E4 Rögzíti, hogy a 14. században jött létre a rendi társadalom és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a katolikus egyház is egy önálló rendnek számított <i>vagy</i> Magyarországon a rendi társadalmon belül a sajátosnak nevezhető familiaritás rendszere is létezett, mely IV. Béla uralkodása alatt teljesedett ki <i>vagy</i> Luxemburgi Zsigmond volt az, aki az egyház és a nemesség mellé próbálta felemelni a városi polgárságot, meghívva őket az országgyűlésbe).	Rögzítés		
		0	1	
		Megállapítás		
	E5 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3		
		<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM				
44				
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM				
22				

18. Az Egyesült Államok és az Európai Unió (komplex összehasonlító)

Műveletek és tartalmak		Pont		
Feladatmegértés	A vizsgázó az Egyesült Államok és az Európai Unió politikai rendszerét veti össze a megadott szempontok szerint. A válasz a forrásrészletek felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2		
		0	1	2
Tájékozódás térben és időben	A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi, és a térbeli és időbeli elhelyezéssel alátámasztja a téma kifejtését.	0–8		
	T1 Azonosítja az összehasonlítandó események, jelenségek egyikének időszakát, és megemlíti egy ezzel kapcsolatos időbeli elemet (pl. Amerikai Függetlenségi nyilatkozat kiadása (1776) vagy az USA alkotmányának elfogadása (1787))	0	1	2
	T2 Azonosítja az összehasonlítandó események, jelenségek párjának másik időszakát és megemlíti egy ezzel kapcsolatos időbeli elemet (pl. A római szerződés aláírása (1957) vagy a maastrichti szerződés (1992) vagy hazánk felvétele az Unióba. (2004))	0	1	2
	T3 Rögzíti az összehasonlítandó események és jelenségek egyikének két térbeli elemét (pl. megemlíti a 13 angol gyarmat némelyikét vagy megemlíti az Egyesült Államok fővárosának nevét: Washington DC).	0	1	2
	T4 Rögzíti az összehasonlítandó események és jelenségek párjának másik két térbeli elemét: pl. megemlíti egyet az Unió székhelyei közül (Strasbourg, Brüsszel, Frankfurt)	0	1	2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	A vizsgázó helyesen használja a témához kapcsolódó általános, illetve konkrét fogalmakat.	0–6		
	K1 Használja az alábbi általános fogalmakat (pl. parlament, integráció, vétőjog, föderáció, végrehajtó hatalom).	0	1	2
	K2 Használja a témához tartozó konkrét szakkifejezéseket (pl. szubszidiaritás, prezidenciális köztársaság, kongresszus, szenátus, képviselőház, euró-zóna, maastrichti kritériumok).	0	1	2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0	1	2
Ismeretszerzés, a források használata	A vizsgázó a forrásokat felhasználja a válaszadáshoz, állításait a források felhasználásával, következtetéseivel támasztja alá. A forráspárok között párhuzamot von. (Három, egymással összefüggő, a téma logikus kifejtését alátámasztó rögzítés és megállapítás).	0-12		
	F1 Az első források alapján rögzíti a két téma lényegi elemeit: az Egyesült Államok alkotmányának szellemi alapját a felvilágosodás eszmerendszere képezi, melyben kiemelt szerepe van a hatalmi ágak szétválasztásának. Ezzel szemben az Európai Uniónak nincsen ennyire pontosan meghatározható szellemi háttere, hiszen meglehetősen különböző gyökerű	Rögzítés		
		0	1	2
		Megállapítás		

	<p>államokból áll, azonban a liberalizmus eszméje egyértelműen megjelenik az Unió alapgondolatában. Ezekből megállapítható, hogy európai integráció előre haladtát leginkább a kontinens tartós békéjének fenntartása és a gazdasági együttműködés motiválta, ezzel szemben az USA létrejötte a britektől való elszakadás patrióta mozgalmának eredménye.</p>	0	1	2
	<p>F2 A forráspár alapján rögzíti, hogy az Egyesült Államok elnöki (prezidenciális) köztársaság, majd megállapítja, hogy az elnöknek kiemelt szerepe van a szövetségi rendszerben, hiszen egyszemélyben ő képezi a végrehajtó hatalmat. Ezzel szemben rögzíti, hogy az Unió a szubszidiaritás elve szerint működik, ami bizonyos mértékig függetlenséget biztosít az alacsonyabb szintű, jelen esetben a tagállami kormányok számára. Megállapítja továbbá, hogy az Európai Uniónak a gyakorlatban nincsen végrehajtó hatalmi szerve, hiszen az Unió nem képez egy önálló államot, így a végrehajtó funkciót az egyes tagállamok kormányai látják el.</p>	Rögzítés		
		0	1	2
		Megállapítás		
	<p>F3 A forráspár alapján rögzíti, hogy az Egyesült Államok kétkamarás törvényhozással rendelkezik és a két házba más-más módon kerülhetnek be a képviselők. Rögzíti, hogy az Európai parlamentnek egy háza van, ide az EU-s állampolgárok közvetlen választás útján juttathatnak be képviselőket. Összehasonlító megállapítást tesz, hogy az USA minden tagállamának van törvényhozó testülete, ám a szövetségi rendszernek köszönhetően sokkal kisebb a hatáskörük, mint az Unió tagállami törvényhozó testületeinek.</p>	Rögzítés		
		0	1	2
		Megállapítás		
		0	1	2
Az eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és probléma-központú gondolkodás	A vizsgáló feltárja, elemezi és helyesen értékeli az eseményeket alakító tényezőket. Párhuzamot von a forrásokban nem szereplő lényeges tények között.	0–16		
	<p>E1 Rögzíti, hogy az Egyesült Államok a Thomas Jefferson által megfogalmazott Amerikai Függetlenségi Nyilatkozat 1776-os kiadását követően jött létre fegyveres konfliktus során. Rögzíti, hogy az európai integrációs folyamat békés úton, tárgyalásos formában indult el az 1957-es római szerződés aláírásával. Megállapítja, hogy (az Egyesült Államokat eleinte 13 állam képezte és hosszú évtizedek során jött létre a mai 50. Az Európai Unió esetében az integrációs folyamat a mai napig tart, melynek részeként Magyarország is csatlakozott a szervezethez 2004-ben).</p>	Rögzítés		
		0	1	2
		Megállapítás		
		0	1	2
	<p>E2 Rögzíti, hogy az Egyesült Államokban a szövetségi állam hatáskörébe tartozik a közös had-, kül- és pénzügy, tehát ezekben a kérdésekben a tagállamok önállóan nem léphetnek fel. Rögzíti, hogy az Európai Unióban a legfontosabb közös ügyek leginkább a gazdasági kérdésekkel kapcsolatosak, (közös valuta, közös piac stb.) a politikai integráció másodlagos. Ezzel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz, hogy az Európai Unió egy szupranacionális, tehát nemzetek feletti szervezet, míg az USA egy föderális köztársaság, mely az Európai Unióval ellentétben egyetlen nemzet államszervezete.</p>	Rögzítés		
0		1	2	
Megállapítás				
	0	1	2	

<p>E3 Rögzíti, hogy az Európai Unió legfontosabb intézménye az Európai Bizottság, melybe minden ország egy személyt delegál, akik egy adott területért felelnek, ez a szerv kezdeményezi a főbb jogszabályokat. Rögzíti, hogy az USA politikai rendszerének legfőbb eleme az elnök, de a fékek és ellensúlyok elvére épülő hatalommegosztás miatt a törvényhozás és a bírói hatalom gátat szabhat elképzeléseinek. Megállapítja, hogy az Unió legfontosabb igazságszolgáltatási szerve az Európai Bíróság, melynek feladata a tagállamok és a közösségi intézmények jogi vitáihoz kapcsolódik, míg az amerikai Legfelsőbb Bíróságnak a jogköre sokkal szélesebb, sokkal több esetben ügydöntő.</p> <p>E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja az elemzését.</p>	Rögzítés		
	0	1	2
	Megállapítás		
	0	1	2
			0-4
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, az eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>			
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM			44
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM			22